

AU-2083

B.A. Part-I (Semester-II) Examination
(Optional Subjects)
RASHTRASANT TUKDOJI THOUGHT

समय : तीन घंटे]

[कुल अंक : 80

सूचना :— (1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(3) प्रश्न क्र. 5 मधील सर्व बहुपर्यायी प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

1. (अ) राष्ट्रसंतांच्या कुलवृत्तान्तातून प्रगटणारी आनुवंशिक भक्तिप्रवृत्ती स्पष्ट करा. 4
 - (ब) राष्ट्रसंतांच्या बालपणी त्यांच्या मनावर पुराणकथेचा असणारा प्रभाव स्पष्ट करा. 4
 - (क) वनामध्ये ढठयोगाद्वारे केलेली तपश्चर्या हा राष्ट्रसंतांच्या जीवनविकासाचा भाग आहे. यातील मथितार्थ स्पष्ट करा. 4
 - (ड) राष्ट्रसंतांनी वनप्रदेशात आदिवासी व मागास घटकांकरिता केलेल्या कार्याचा आढावा घ्या. 4
- किंवा
- (य) सालबर्डेच्या महाश्वश्रागाजी माहिती लिहा. 4
 - (र) वरखेड येथील गुरुसमाधी-मंदिर उभारणीमागील घटनांचे वर्णन करा. 4
 - (ल) राष्ट्रसंतांनी केलेले माहिला मंडळ विषयक कार्य व स्त्री-शक्तीस दिलेले प्रोत्साहक सहकार्य याविषयीचे मत व्यक्त करा. 4
 - (व) भारतातील साधुसंतांसाठी राष्ट्रसंतांनी केलेले कार्य तुमच्या शब्दात लिहा. 4
2. (क) राष्ट्रसंतांचा भक्तसंघटना उभारण्यामागील राष्ट्रीय हेतू स्पष्ट करा. 4
 - (ख) 'श्रीगुरुदेव सेवा मंडळ' आणि 'श्रीगुरुदेव मासिक' या दोन्हीचा राष्ट्रीय वा सामाजिक संघटन कार्यावर कसा परिणाम झाला ते स्पष्ट करा. 4
 - (ग) राष्ट्रसंतांनी आयोजित केलेल्या सप्ते-चातुर्मास यांतून समाजाचा विकास कसा साधला गेला ते तुमच्या शब्दांत लिहा. 4
 - (घ) आत्मविकासात चारित्र्य, नीतिमतेबरोबरच सामुदायिक जीवनाला असणारे महत्त्व राष्ट्रसंतांच्या विचाराधारे स्पष्ट करा. 4

किंवा

- (य) बलसंवर्धनात शारीरिक व मानसिक घटकांचे काय महत्व आहे ? 4
- (र) शंकासमाधानाचा कार्यक्रम सुरू करण्यामागील राष्ट्रसंतांची भूमिका स्पष्ट करा. 4
- (ल) श्रमदान, समथदानाद्वारे समाजाचा होणारा विकास स्पष्ट करा. 4
- (व) जपान येथे झालेल्या विश्वशांति परिषदेत भारतीय जीवनमूल्यांना राष्ट्रसंतांनी कशा-प्रकारे जागतिक दर्जा मिळवून दिला ? ते स्पष्ट करा. 4
3. 'आजच्या युतकाने भारतीयतेकडून वैश्विकतेकडे वाटचाल करताना देशप्रेमाबरोबरच विश्व-कुटुंबाची कल्पना अंगी बाणवावी' या राष्ट्रसंतांच्या भूमिकेवर प्रकाश टाका. 16

किंवा

- 'या देशाच्या विविध भागांत राष्ट्रसंतांनी घडवून आणलेल्या चेतनेमध्ये सामाजिक जाणिवांसोबत त्यांचे आध्यात्मिक व्यक्तिमत्व कारणीभूत ठरले' — या विधानावर राष्ट्रसंतांच्या कार्याच्या प्रकाशात चर्चा करा. 16
4. श्री गुरुदेव सेवा मंडळाद्वारे करण्यात येणाऱ्या विविध कार्याचा विस्तृत आढावा घेऊन त्याचा समाजावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा. 16

किंवा

- समाजात परंपरेने चालत आलेल्या सोळा संस्कारांना, सणावारांना व व्रतवैकल्यांना राष्ट्रसंतांनी कसे वळण दिले व मानवधर्माकडे समाजाला कसे वळविले ते सविस्तर लिहा. 16
5. योग्य पर्याय निवडून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (1) राष्ट्रसंतांच्या गुरुचे नाव _____ आहे.
- (1) गाडगेमहाराज (2) गणपती महाराज
- (3) आडकोजी महाराज (4) नरसिंग महाराज 1
- (2) पुराणातील _____ यांच्या आदर्शातून राष्ट्रसंत गृहत्याग करतात.
- (1) रामकृष्ण (2) लव-कुश
- (3) ध्रुव-प्रल्हाद (4) संतमहात्मे 1
- (3) महारुद्रयाग _____ येथे संपन्न झाला.
- (1) गुरुकुंज (2) अमरावती
- (3) यावली (4) सालबर्डी 1

- (4) राष्ट्रसंतांनी _____ हे मासिक स्थापन केले.
 (1) श्रीगुरुदेव (2) श्रीसंतपरिचय
 (3) श्रीरामकथा (4) श्रीयज्ञकथा 1
- (5) सर्वसमाजास एकत्र करण्याकरिता राष्ट्रसंतांनी विविध ठिकाणी _____ मंडळ स्थापन केले.
 (1) सेवाधर्म (2) यज्ञयाग
 (3) श्री गुरुदेव सेवा (4) श्री जनोद्धारक 1
- (6) आत्मोद्धारसाठी _____, समयदान व उद्योग आवश्यक आहे.
 (1) श्रमदान (2) रक्तदान
 (3) देहदान (4) नेत्रदान 1
- (7) देशीयतेकडून वैश्विकतेकडे जाताना _____ आपली जबाबदारी टाळता येत नाही.
 (1) राष्ट्रोद्धारकांना (2) आत्मोद्धारकांना
 (3) देशोद्धारकांना (4) जगतोद्धारकांना 1
- (8) राष्ट्रसंतांचे _____ हे पुस्तक परदेशभ्रमंतीवर आधारित आहे.
 (1) मेरी जापान यात्रा (2) माझा नेपाळ प्रवास
 (3) माझी अमेरिका यात्रा (4) माझा भारत प्रवास 1
- (9) राष्ट्रसंतांना 18 देशांच्या धर्मनेत्यांनी _____ म्हणून मान्यता दिली.
 (1) राष्ट्रगुरु (2) देवगुरु
 (3) जगद्गुरु (4) समाजगुरु 1
- (10) राष्ट्रसंतांचे जन्मस्थान _____ हे आहे.
 (1) गुरुकुंज (2) माहुली
 (3) यावली (4) वरखेड 1
- (11) राष्ट्रसंतांनी _____ या ग्रंथाची निर्मिती केली.
 (1) ग्रामगीता (2) रामकथा
 (3) गीतारहस्य (4) श्रीमद्भगवद्गीता 1

(12) राष्ट्रसंत चौमासे, एन्के, राप्ते या माध्यमातून _____ साधत असत.

(1) अर्थाजने	(2) भूसंपादन	
(3) गौसंवर्धन	(4) जनसंस्कृतीसंवर्धन	1

(13) राष्ट्रसंतांनी _____ ही संकल्पना सामुदायिक प्रार्थनेकरिता वापरली.

(1) श्रीगुरुदेव	(2) श्रीराम	
(3) श्रीकृष्ण	(4) श्रीरंग	1

(14) 'सुविचार स्मरणी' हा ग्रंथ राष्ट्रसंतांनी 1942 मध्ये _____ येथे लिहिला.

(1) मोझरी	(2) यावली	
(3) रायपूर जेल	(4) चंद्रपूर	1

(15) 'ग्रामगीता' या ग्रंथाचे संपादन _____ यांनी केले.

(1) राम शेवाळकर	(2) राम नाईक	
(3) सुदाम सावरकर	(4) रघुनाथ कडवे	1

(16) राष्ट्रसंतांची समाधी _____ येथे आहे.

(1) वलगाव	(2) मोझरी	
(3) यावली	(4) पंढरपूर	1